זון אויפגאנג — 5.39.
זון אונטערגאנג — 7.18.

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט

יעדן טאג

אידישע וואכרט

THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער: אמטייסטן קלאר און קילד

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 20, No. 74. Winnipeg, Monday April 14, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג

מאנטאג טז׳ ניסן, תר״ץ.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY APR 21 1930 ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

מיידעלע ערנסט פארזואונדעט פון אזוטאמאביל אויף הינינם עזוע.

איז אין א געפערלאכן צושטאנד

נאך א גרויסע צאל פארקער עקסידענטן

דער וואריטמער "וואך־ענד" און דער גרויסער גאסן־פארקער וואס האט זיך אנגעהויבן מיט׳ן שיינעם פרילינג וועטער, האט ווידער געפירט צו א גרויסער צאל עקסידענטן, פון וועלכע איינס קאן אפשר ענדיק זייער ערנסט.

דער קרבן פון דעם עקסידענט איז מ. רזשאן, עטוואס איבער 10 יאר אלט, פון 108 היגינס עווע., ביי וועלכער דער שארבן איז צעשמעטערט. און לעצטן אוונט נאך אן אפעראציע, איז איר לאגע נעווען זייער ערנסט, כאטש נים האפ־נונגסלאז.

דאס קינד איז ארויסגעלאפן אין נאס, הינטער א פארבייגיענדיקער סטרים־קאר, און איז גלייך אנגעלאפן אויף אן אוטומ־אביל געפארנדיג פון דזשאן קייטער, 37 ארגייל סטריט, וואס איז געקומען פון דער אנשקענדיקער ריכטונג. זי איז אומגע־וואר־ן געווארן מיט א שטארקער קראפט, און איז גלייך אפגעפירט געווארן אין שפיטאל פון דעם וועלכן מר. קייטער, איר מוטער, וועלכער מען האט גלייך געלאזט וויסן וועגן דעם אומגליק, איז מיטגעפאר־ן.

אנדערע צאלרייכע עקסידענטן דעם "וואך־ענד" זיינען נים געווען פון אן ערנסטן כאראקטער.

פארלאמענט פארזארפן מיט הונדערטער גט אפליקאציעס פון אנטעריא און קוועבעק

אטאווא, אנט., אפר. 14. — נים ווייט־ניקער ווי 314 גט־אפליקאציעס זיינען דא איצט פאר׳ן פארלאמענט. זיי קומען פון ביידע קאנאדער פראווינצן, וואס האבן נאך נים ביי זיך קיין גט־געריכטן. — 267 פון די אפליקאציעס זיינען פון אנטעריא און 47 — פון קוועבעק.

53 פון די דאזיקע גט־בילים האבן שוין דערגרייכט דאס הויז, און זיינען אנגענו־מען געווארן אן א איינציקער קאנגערי־שער שטימע ביי דער ערשטער פארלעזונג לעצטן פרייטאג. דאס מיינט נאך אבער לחלוטין נים, אז זיי וועלן האבן פאר זיך א גלאטן וועג. ווען עס וועט קומען צו דער צווייטער פארלעזונג, וועט זיך אנהויבן דער קאמף קעגן זיי מצד די, וואס זיינען אנהייננער פון א גט־געריכט פאר אנטע־ריא, און וועלכע וועלן דערפאר זוכן צו פארבלאקירן זייער דורכגאנג.

לעצטן יאר האט דזש. ס. וואורסוואירט (ארב. צענטר־וויניפעג), דער פארשלאגער פונ׳ם גט־געריכט ביל פאר אנטעריא, גע־האט פארבלאקירט אין הויז אלע גט־בילים וואס זיינען פארגעבראכט געווארן, ביז די רעגירונג איז געווען געצוואונגען צו זאגן אים, אז זי וועט אים נעבן די צעלעגנהייט פארשלאגן זיין ביל אויף דער צווייטער סעסיע. נאך איין דורכפאל וואס ער האט געהאט אויף אויצטיקער סעסיע, איז דער ביל איצט ווידער פאר׳ן הויז, און די דר־באטעס וועגן אים גייען נאך אן.

זיבעצן מיינערס אומגע־קומען אין אויפריים אין וואשינגטאן

בארבאנאדא, וואשינגטאן, אפר. 14.— זיבעצן מיינערס זיינען דא אומגעקומען אין אן עקספלאזיע אין דעם ערשטן שיכט פון דער מינע וואס באלאנגט צו דער פא־סיפיק קואל קא., שבת ביינאכט.

דער אומגליק האט פאסירט אזוי פלוצ־לונג און אומדערוואַרטעט, א זאלע קרבנות זיינען אומגעקומען אין איין מאמענט. א פלוצלונ׳דיקער אויפריים האט פאר־וואנדלט די מינע אין א חורבה, און אויס־לעשנדיק זיבעצן לעבנס.

זעכצן ארבעטער, וואס האבן נאכ׳ן אויפריים געפרואווט דערגרייכן זייערע אומגליקלאכע חברים זיינען שיר נים דער־שטיקט געווארן פון גיפטיקע גאזן.

צוזעלף פון די אומגעקומענע מיינערס האבן איבערגעלאזן אלמנות און קינדער. עלף פון די קערפערס זיינען ארויסגעצויגן געווארן ביז האלבע נאכט שבת, און די טראגישע ארבעט איז פארענדיקט געווארן וונטאג.

דאס איז דער דריטער אויפריים אין דער געשיכטע פון דער מינע. די ארזאנאז דער עקספלאזיע זיינען אומבאקאנט, און וועלן וואהרשיינלאך קיינמאל נים אויס־געפונען ווערן.

אידישער יונגערמאן געבוירע־נער אין ירושלים נעמט עסטרייכ־כער מוזיק וועלט מיט זיין שטים

ווין, אפר. 14 (איטא). — וויטאריא ווייגבערג, וואס איז געבוירן געווארן אין ירושלים ביי אידישע עלטערן פון סיעד־ליץ, האט גענומען די גאנצע עסטרייכישע וועלט מיט זיין גרויס־ארטיקער באריטאן שטים, ווען ער איז אויפגעטראטן אויף א קאנצערט אין זאל פון מוזיק־פאראין און האט דארט געזונגען א צאל העברייאישע לידער.

פאטער ניט אוועק זיין לעבן צו רעטן זיינע קינדער

שיקאגא, אפר. 14. — א פאטער האט דא אוועקגעגעבן זיין לעבן צו רעטן זיינע דריי קינדער וואס זיינען געבליבן פאר־שטעקט אין אן אוטומאביל אויף די באן־רעלסן.

דער פאטער, דזש. דין, 33 יאר׳ האט אין איילעניש, אין פנים פון אן אנקומענ־דיקן פראכט־צוג, ארויס גענומען פון אור־טאמאביל זיינע צוויי איינלאך, אין האט זיי איבערגעגעבן זייע ר2־יאריקן ברודערל, דערווייל איז דער צוג אנגעקומען, אנ־שטויסנדיק זיך אין צעשמעטערנדיק דעם אוטומאביל. דער פאטער האט אשפרונג געטאן, אבער ער איז געווען צו שפעט: ער איז דער׳הרג׳עט געווארן.

ארץ־ישראל רעגירונג לייקנט באריכט וועגן איינטיילן א״י אין קאנטאנען

באריכט איז געווען פארעפנטלאכט אין ניו־יארקער "טיימז" און אין לאנדנער "דזשואיש קראני־קאל", און איז געווען איבערגעדרוקט אין די ניו יארקער אידישע ציטונגען

ירושלים, אפר. 14 (איטא). — די פאר־לעסטינער רעגירונג האט אפיציעל אפגע־לייקנט דעם באריכט, אז זי ארבעט איצט אויס א פלאן פאר דער לאנדאנער רעגי־רונג, לויט וועלכן פאלעסטינע וועט איינ־געטיילן ווערן אין קאנטאנען, לויט דעם מוסטער פון די שווייצער קאנטאנען.

ווען דער קארעספאנדענט פון דער "אי־דישער טעלעגראפן אגענטור". האט אנגע־פרעגט ביי דער רעגירונג וועגן דער אוי־טענטישקייט פון די דאזיקע באריכטן, האט די רעגירונג ארויסגעגעבן אן אפיציעלע דערקלערונג, אין וועלכער עס ווערט גע־זאגט, אז דער גאנצער באריכט וועגן דעם, אז די רעגירונג ארבעט איצט אויף א פלאן פון אנטיילן פאלעסטינע אין קאנטאנען איז "אן אומזין".

דער באריכט וועגן דעם קאנטאנען־פלאן איז צוערשט דערשינען אין דער ניו־יאר־קער "טיימז", אין א קייבל פון איר ירח־שליס׳ער קארעספאנדענט יוסף לעווי, אלע ניו־יארקער אידישע ציטונגען האבן אי־בערגעדרוקט דעם דאזיקן באריכט פון דער "טיימז".

לאנדאן, אפר. 14 (איטא). — דער ירח־שליס׳ער קארעספאנדענט פון דער היגער "דזשואיש קראניקל", ברייננט אן אומבא־שטעמיקטן באריכט וועגן דעם, אז די פא־לעסטינער רעגירונג ארבעט אויס א פלאן וועגן איינטיילן פאלעסטינע אין קאנטאנען. דער באריכט איז אויפגעטראטן אין לאנדאן אין דער "דזשואיש קראניקל", ברייננט אן אומבא־שטעמיקטן באריכט וועגן דעם, אז די פא־לעסטינער רעגירונג ארבעט אויס א פלאן

נייע מלחמה דערפינדונג וועט קאנען פארניכטן גאנצע ארמייען, אן ריסק פאר׳ן אנפאלער

לאנדאן, אפר. 14. א נייע ישועה אויף דער מענשהייט! אין די צוקונפטיקע מלחמ־מות וועלן מענשן האבן די פריווילעגיע און דעם כבוד גע׳הרג׳עט צו ווערן פון א נייער דערפינדונג וואס איז "הונדערט פראצענט סאניטארישׁ" — נים באריכט פון א מענשלאכעד האנט, און די זעלבער אויף די שלאכט פעלדער וועלן קאנען שטארבן מיט א ריינעם, ציכטיק טויט.

די "דזשלי מייל" וואס מעלדעט די דא־זיקע "דערפריינדע נייעס", שרייבט, אז אין ענגלאנד האט א געוויסער מלחמה־חכם דערפונדן א נייעם פליעגדיק מלאך־המות, אין דער פארבע פון א עראפלאן־טארפידא, וואס וועט מיט איין קראך קאנ־נען אויס׳הרג׳ענען א גאנצע ארמיי, נים ווערנדיק באריכט פון א מענשלאכער האנט.

דער דאזיקער נייער פליענדיקער גולם־מערדער, שרייבט די "דזשלי מייל", האט אין זיך אזא ספעציעלן מאטאר, וואס ווערט קאנטראלירט פון אזא סארט זיי־גער, און אט דער דאזיקער זייגער וועט עס האבן צו זאגן איבער מענשלאכע לעבנס — דער עראפלאן — זאגט די ציטונג — וועט אנגעפיט ווערן מיט באמבעס. דער זייגער וועט אנגעדרייט ווערן אויף א גע־וויסער צייט, און דער עראפלאן וועט אוועקגעשיקט ווערן צו טאן זיין "הייליקע מיסיע" אין דעם שונא׳ס לאגער, און אליין פון זיך וועט ער פליען צו דער ריכטונג פונ׳ם שונא, און קומענדיק אויפ׳ן "ריכ־טיק פלאץ", וועט דער זייגער אוטאמא־טיש בלייבן שטיין און דער וועט אפשטע־לען דעם מאטאר, און די נאצע מאשין וועט מיט א שטארקער קראפט ארונטער־פאלן און וועט פארשריינען טויט און פארניכטונג.

(::)

אימיגראציע האט געקאסט קא־נאדע איבער 20 מיליאן דאלאר אין לעצטע אכט יאר

אטאווא. — די רעגירונג האט אויסגע־געבן אויף אימיגראציע פונ׳ם יאר 1922 ביז היינט די סומע פון $20,384,590. לויט דעם באריכט פונ׳ם אימיגראציע דע־פארטמענט. דערפון האט די וועמבלי אויס שטעלונג געקאסט איבער א מיליאן מיט א פערטל, און דער אימפעריאלער קאלאר־ניזאציע פלאן איבער צוויי מיליאן דאלאר. דער דריי טויזנט פאמיליען פלאן האט געקאסט איבער 400 טויזנט דאלאר, און די באזארגונג פון ברי־טישע קאלאניסטן — איבער אנדערהאלבן מיליאן דאלאר.

ווארשעווער מזרחי באשליסט אריינשרייבן באלפורס נאמען אין "גאלדענעם בוך"

ווארשע, אפר. 14 (איטא).— די מזרחי ארגאניזאציע האט באשלאסן אריינצו־שרייבן דעם נאמען פון לארד באלפור אין דעם גאלד־ענעם בוך פון אידישן נאציא־נאל פאנד.

גדויסער טייל פון ווילנער אידי־שער באפעלקערונג מוז אנקו־מען נאך שטיצע אויף פסח

ווילנע, אפר. 14 (איטא).— 3 טויזנט זעקס הונדערט נויט־באדערפטיקע אידישע פאמיליעס אין ווילנע זיינען געווען גע־צוואונגען זיך צו ווענדן צו דער קהלה נאך שטיצע אויף פסח. דאס מאכט אויס א דריטל פון דער גאנצער אידישער באפעל־קערונג אין ווילנע.

סנאודען וועט היינט אנאנסירן זיין לאנג־דערווארטעטן בודזשעט

לאנדאן, אפר. 14. — היינט וועט פי־ליפ סנאודען, פינאנץ־מיניסטער פון דער ארבעטער רעגירונג, פארשלאגן פארן פאר־לאמענט זיין בודזשעט, אויף וועלכן אלע אין לאנד קוקן ארויס מיט אומגעדולד, — אייניקע מיט מורא און אנדערע מיט האפ־פענונגען.

סנאודענס בודזשעט איז דערווייל א פולשטענדיקע געהיימניש. אלע פארזוכן פון דער אפאזיציע אדער פון דער פרעסע צו אנטדעקן זיינע געהיימנישן האבן זיך ביז איצט אנגעשלאגן אן אן אייזערנער וואנט.

דער פינאנץ־מיניסטער האט פאר זיך א רזיזיק בודזשעט פון 4 ביליאן מיט 300 מיליאן דאלאר, — אויף 200 מיליאן דא־לאר מער, ווי דער בודזשעט פון זיין קאנ־סערוואטיוון פארגיינער, ווינסטאן טשער־טשיל. די פראגע איז, וואן וועט ער נעמען קאס געלט, און די שטימונג איז, אז ער וועט אביסל צוקוועטשן שטארקער ווי גע־ווינלאך "די וואס קענען געבן".

מען נעמט אין אנבאטראכט, אז פיליפ סנאודען איז אן אנהייננער פון פרייען האנדל און איז א סאציאליסט. זיין בוד־זשעט וועט ער ניט ציען פון נייע טאריפן, ווי דאס טוען געוויינלאך קאנסערוואטיוון, עס וועט אויף זיין גאנץ נאטירלאך פאר אים ארויפצולייגן גרעסערע שטייערן אויף די פארמעגלאכע שיכטן פון דער באפעל־קערונג.

(::)

פוילישער קאבינעט וועט אויפ־נעמען פלאן צו העלפן קליינהענדלער

ווארשע, אפר. 14 (איטא). — דער קו־מענדיקער מיטינג פון פוילישן מיניסטארן קאבינעט וועט באטראכטן דעם פלאן וואס דאס האנדלס־מיניסטעריום האט אויסגע־ארבעט, כדי צו העלפן די קליינהענדלער.

דאס האנדלס מיניסטעריום האט אפגע־האלטן א רייע באראטונגען, כדי צו העלפן די קליינהענדלער איז זייער שווערער לא־גע. דער פלאן פון האנדלס מיניסטעריום פארדערט, אז די שטאט־באנקן זאלן געבן קרעדיטן אין, אז די שטייערן זאלן פאר־לייכטערט ווערן. די פארלייטערונג פון שטייערן ווערט געפארדערט כאטש ביז דער איצטיקער שווערער קריזיס וועט אריבער.

דרייצנטע פינף־יאריקע קאנווענשאן פון בני־ברית אפריל 27־טן

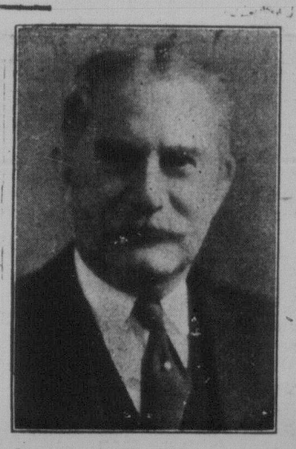

אלפרעד. מ. קאהען, אינטערנאציאנאלער פרעזידענט פון בני־ברית ארדען

סינסינאטי, אהייא, אפר. 14. — ארום 112 דיסטריקט רעלענאטן פון אייראפע, פון די פאראייניקטע שטאטן, קאנאדע און מעקסיקא, וועלן זיין אנווענד, ווען אל־פרעד מ. קאהען, אינטערנאציאנאלער פרעז. פונ׳ם אדרן בני־ברית, וועט עפענען די ערשטע זיצונג פון דער דרייצנטער 5־יאריקער קאנווענשאן פונ׳ם אדרען, אין סינסינאטי, זונטאג, אפר. 27טן.

די קאנווענשאן וועט אויסהערן באר־יכטן פון די טעטיקייטן פון דער ארגא־ניזאציע, וואס פאראייניקט ארום 400 לאדזשעס און א מיטגלידערשאפט איבער נאר דער וועלט פון ארום 85 טויזנט.

צווישן די קאמיטעס וואס וועלן אפ־נעמען באריכטן וועלן זיין: אמעריקאניזא־ציע, אנטי־פארלוימדונג, הלל פאונדיישאן, בני־ברית זשורנאל, פינאנץ, יוגנט פאר־איינען און סאציאלער יושר.

די לעצטע פרוערקיקע קאנווענשאן איז אפגעהאלטן געווארן אין אטלאנטיק סיטי, אין אפריל, 1925. די קאנווענשאן וועט געשלאסן ווערן אפריל 30טן.

(::)

70 פראצענט פון ענג־לישע וואל־מילן אפ־געשטעלט

לידס, ענגלאנד, אפר. 14. — אמוויי־ניקסטנס 70 פראצענט פון אלע ענגלישע וואל־מילן האבן זיך אפגעשטעלט ווי א רעזולטאט פונ׳ם סכסוך וועגן שכירות. איבער 100 טויזנט ארבעטער זיינען באר־ווירקט געווארן. זיי האבן זיך אפגעזאגט פון אנצונעמען די פארקלענערטע שכירות, וואס די פאבריקאנטן האבן אריינגעפירט אין קראפט.

געווערקשאפטן קאמפיין האט שוין אפגעשיקט $46,000 קיין ארץ־ישראל

לויט די מעלדונג פון דעם נאציאנאלן אפיס, האט דער געווערקשאפטן קאמפיין איבערגעשיקט אין די לעצטע דריי חדשים קיין ארץ־ישראל די סומע פון $46,000. דאס איז מיט $8,000 מערער ווי פאר דער זעלבער צייט לעצטן יאר. דאס געלט איז פארווענדעט געווארן פון דער "הסתדרות" פאר באפעסטיקן אירע קאאפעראטיווע און ארבעטער אינסטיטוציעס, און פאר מיט־העלפן צו איינארדענען די נייע חלוצים, וועלכע קומען איצט אן טאג־טעגלאך קיין ארץ־ישראל.

דער קאמפיין ווערט איצט אנגעפירט ענערגיש איבער דעם גאנצן לאנד, און ניט קוקנדיק אויף די שווערע עקאנאמישע קאנדיציעס, ווערט דערוואַרטעט, אז די רעזולטאטן הייריאר וועלן נאך זיין גרע־סער ווי אין פארגאנגענעם יאר.

דער מיטגליד פון דער ארץ־ישראל אר־בעטער דעלעגאציע, דר. ש. יורים, איז די טעג אפגעפארן קיין האוואנא, קובא, וואו עס איז אנגאניזירט געווארן א קאמיטעט צו העלפן די אידישע ארבעטער אין ארץ־ישראל, דר. יורים וועט אויסדרעטן פאר א רייע לעקציעס און עפנטלאכע פארזאמ־לונגען, און לויט דער פארזיכערונג פון די באאמטע, ווערט דערוואַרטעט, אז אויך די אידישע באאמטע לערונג פון קובא וועט צושטיין צו דער גרויסער ארבעט פון באר־פעסטיקן אונזערע פאזיציעס אין א״י.

איד. קאלאניסטן אין רוסלאנד רייסן איבער פעלד פארזייאונג און גייען אין שטאט נאך מצות

מאסקווע, אפר. 12 (איטא). — די אי־דישע קאלאניסטן פארלאזן די פעלד־ארב־עט אין מיטן פון די פרילינג פארזייאונ־גען און גייען אין די שטעט, כדי זיך צו פארשאפן מצות אויף פסח, שרייבט דער־"עמעס". די צייטונג, פאדערט אז די סאָ־וועטן זאלן ניט דערלאזן די אידישע קאָ־לאניסטן אוועקגיין פון די פעלדער, דער־קלערנדיק אז די פארזייאונג פון די פעלד־דער קענען ליידן אפילו ווען זיי זאלן אר־בערעריסן ווערן אויף איין טאג.

אלע מצה־בעקערייען אין מינסק זיינען געשלאסן געווארן אויף דעם באפעל פון דעם ארבעטס־אינספעקטאר, וועלכער האט גען ניט איינגעארדנט אין איינקלאנג מיט די ארבעטס געזעצן.

איבערגעגעבן אין רוסלאנד אן אנטלאפן אין אמעריקע

מאסקווע, אפר. 12 (איטא). — אין דער אמעריקאנישן אמבאסאדע אין מאסקווע איז אנגעקומען א יונג מאן, וועלכער האט אנגעגעבן אז ער איז אנטלאפן פון אמעריקע, אבער ער האט אויסגעגעבן אלס אנפאנג די סו־מע פון $500.00. ער בייטראג, קומענדיק פון דער אינטערנעשאנאל, וועלכע האט ערשט דורכגעמאכט אזעלכע וויכטיקע קאמפן, ווערט באזונדערס אפגעשאצט, סיי פון געווערקשאפטן קאמפיין, סיי פון דער "הסתדרות" אין ארץ־ישראל.

פאר׳ן אנפאלער

מיר ראטעווען אידיש

ווען איך שרייב די דאזיקע שורות, איז עס ערב־ערב פסח. נאר וואס פארענדיקט אונזער פסח׳דיקע אויסגאבע.

ווילט זיך אפכאפן אביסל דעם אטעם. עס ווילט זיך א ווײַלע ניט טראכטן — און לייענען אודאי ניט. לייענען צייטונגען, מיין איך, וואס איז פאר אן אונזער ברו־דער א מלאכה.

ליגן פאר מיר די צייטונגען, גאנצע בערג, און איך מאך זיך ווי איך זע זיי ניט. אין קאפ שארן זיך אריין דערפרישנ־דיקע געראנגען פון ארבע כוסות, פון קניידלאך, פון כרעמזלאך און פון יום־טוב־דיקער מנוחה און שמחה.

און דא קלינגט מיט אמאל דער טעלע־פאן, — דער וואכעדיקער טעלעפאן, און וועקט מיך אויף פון מיינע יום־טוב׳דיקע געדאנקען.

איך דערקען גלייך די שטים. אונזער שלום־עליכם איד, הערי שטיינבערג.

וואס רייסט איבער א איך ווינע גע־שעפטן און טעלעפאנירט צו א צייטונגס מאן?

גוואלד, א סכנה, — אידיש אין גע־פאר! . . . מען באריכט אים פון זיין פרנסה! אט לייענט דעם היינטיקן "פע־סינג וואָרלד" קאלום אין "פרי פרעס", — און זעט וואס מען קאן טאן וועגן דעם, איידער ס׳איז צו שפעט!

* * *

נו, פארפאלן, — ניטא קיין רו פאר א צייטונגסמאן.

מען מוז זיך ווידער נעמען פאר דער צייטונג און פאר דער פען, און ראטעווען וואס עס לאזט זיך נאר, — איך האב זיך ניט געקאכט העלפן. איך האב עס געמוזט צוזאגן הערי שטיינבערגן, כדי צו בארר־איקן אים, ער זאל קאנען זאגן די הגדה מיט א ראויקן קאפ.

האב איך דורכגעקוקט דעם "פעסינג וואָרלד" קאלום, — און האב זיך אביסל בראואיקט, און וויל מיט מיין קאלטבלו־טיקיט באאיינפלוסן דעם איידיש עולם, ער זאל חלילה ניט ארייַנפאלן אין א פאר־ניק.

"פעסינג וואָרלד" מאכט נאר ניט קיין צימעס פון דער געשיכטע. ביי אים איז דער ענטפער אויף דער פראגע "העברייִ־איש אדער אידיש?"— ענגליש. אים איז־טערעסירט די נאנצע פראגע ניט מער ווי אונז וואלט, לכשל, אינטערעסירט: אלט טשוואשיש אדער ניי־טשוואשיש?

וואס־דען, ער ברייננט הארטן אויסצוגן פון אן ארטיקל פון ניו־יארק הערַאלד־טרי־ביון, אין פארבינדונג מיט דער קאנווענ־שאן פון דער אידישער קולטור געזעל־שאפט, — און אין דעם דאזיקן ארטיקל צעשיסט מען עס אידיש אויף פיצלאך, רחמנא לצלן.

* * *

דער שרייבער פון דעם דאזיקן ארטיקל איז א געוויסער דר. וו. ע. דרייפוס.

ער איז א איד.

פון וואנען ווייס איך אז ער איז א איד? ניט נאר דערפון, וואס ער טראגט דעם נאמען פון א באוואוסט אידישן מארטי־רער, ווען מען רופט אים סמיט, וואלט איך אים אויך דערקאנט פאר א איד׳ן.

ווייל ווי קומט א גוי צו אזא מערקווירד־יקער אנגעצויגענע עס־ארצות וועגן דעם ענין שפראך?

וואלט דען א גוי ארויף אויפ׳ן זינען צו באאייכענען אידיש ווי א "ישארגאן" דער־פאר וואס עס איז צוזאמענגעשטעלט פון פארשיידענע שפראך־עלעמענטן?

וואס איז ענגליש? און וואס איז וועל־כע ס׳איז אנדער שפראך אין דער וועלט? אפשר קאן מען קריגן א "דיינע" אריינגע־לע שפראך ביי א גרופע מענשן, וואס האט געלעבט אפגעזונדערט פון אלע אנדערע מענשן פון דעם מאלפע־פעריאד אן . . . אבער אזעלכע מענשן זיינען ניטא.

ס׳איז נאר א איד, וואס האט א גוואל־דיק אנשווילקלען אינפעריאריטעט קאמפ־לעקס, וואס קאן אזוי שפייען זיך אליין אין פנים. און ער וועט קיין אנדער שפראך ניט פרובירן שענדן, אויסער זיין אייגענע אבער קיין סכנה איז דאס בשום אופן ניט פאר אידיש. מיט ל״ג בעומר ביקפ־לאך קאן מען קיין שפראך ניט, ארונטער־שיטן.

זעט איר, דער סארט אידליקעס איז פאר אונז ניט קיין גוטע אנשיקעניש. זיי דערמאנען מיך אן דער דריטער מכה וועל־כע מיר וועלן מארגן ביינאכט אפניסן. אבער מער ווי א קראצעניש איז דאס פארט ניט . . .

* * *

און אז איך האלט שוין דערביי, האט איך שוין דורכגעלייענט, — איידער איך גיי אין באד לכבוד יום־טוב, — נאך א מער אידיאטישן ארטיקל וועגן אידיש, אין א לאקאלער אידיש־ענגלישער אויסגאבע.

דער חכם פון דער מה־נשתנה זאגט דארטן צווישן אנדערש:

"אידיש איז ווי די שטרוימל . . . זיי ביידע אנדייטן פון אונזערע פריע־ריקע גלות דערנידעריקונגען, צייכנס פון שאנד און שקלאפעריי.

"ניין, — איך האב ניט געהאט קיין גע־דולד דורכצולייענען אלע שטות׳ערייען און עס־הארצ׳ישע בויך־סברות מיט וועלכע דאס ארטיקל איז אנגעפילט.

אבער איך פארזיכער אייך, אז דאס וועט מיר ניט שטערן מיין עונג ביום־טוב. און ווען איך וועל אפגיסן די דריטע מכה, וועל איך מכוון זיין אויף דעם שרייבער פון דעם דאזיקן ארטיקל, צוזאמען מיט דער אויסגאבע וואס האט אים געדרוקט אן א נאמען, ווי דאס וואלט געווען פון דער רעדאקציע אליין.

און אז איך וועל זאגן "לא אחד בלבד עמד לכלותנו" (ניט איינער איז אויפגע־שטאנען צו פארניכטן אונז) וועל איך וועגן זיי ניט טראכטן, — ס׳איז צופיל כבוד פאר זיי צו פארגלייכן זיי מיט פרעה׳ן, מיט המנ׳ען, — גיכער וואלט איך זיי פארגליכן צום מאטעריאל, וואס זרש האט על־פי טעות אויסגעגאסן אויף המנ׳ם קאפ . . .

מיר ראטעווען אידיש

אנב - אורחא

פון מארק

אידישע וואכרט

אין מערב קאנאדע

אידישע ציטונג

אידישע ציטונג

אידישע ציטונג

אידישע ציטונג

אידישע ציטונג